

Fonts, boixes i carros de carbó

Jaume Ramot (Grup N. Sterna)

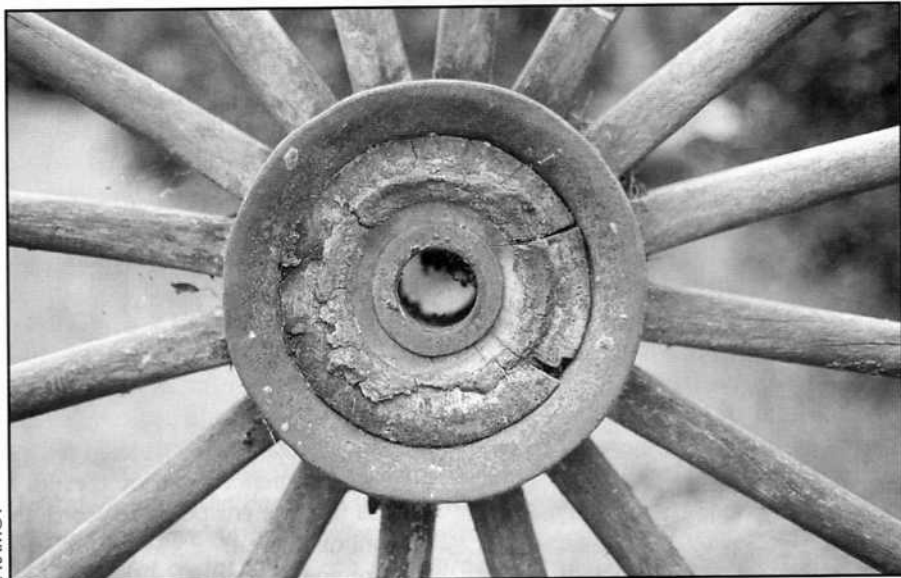
La nit esdevenia freda, humida i ben podria ser que passada per aigua. A l'interior de la barraca, quatre homes amb la cara ennegrida, estosseaven de forma descompassada. El clima humit de la costa, i el maleït fum de la carbonera els passaven factura. Fora, un foc mig apagat i una perola ennegrida com els seus pulmons, eren tota senyal de vida. Una vida massa dura, per un producte cada cop menys valorat.

Les puces ajudaven a que les fosques nits no acabessin de passar mai. Però el cansament era tal, que acabava per fer rendir compliment a aquells cossos esglaiats.

A punta de clar, un rosegó de pa remullat amb un vi aspre com la melsa, era tot l'esmorzar. Quatre escopinades, un cigarret de picadura i l'esperança que la carbonera acabés la seva lenta agonia de consumir la fusta que cremava de forma incombustible dins les seves entranyes, era l'entreteniment en aquells últims dies de campanya.

Encara menys mal, que la Font de la Boixa, no els havia jugat mai cap mala passada. Feia molts anys els seus avantpassats l'havien descoberta, com un fil d'aigua que plorava d'una roca, i l'havien condicionat amb el que tenien, una boixa d'un dels carros desbaratats que pujava a carregar el carbó. D'ella, en treien l'aigua per veure, rentar-se una mica la cara i donar veure a la bèstia que els servia per tragar troncs i arrencar rabasses. Ah! també per fer bullir la perola amb un tros de cansalada i alguns cigrons, que era el sant sopar de cada dia.

Per fi, l'ordre del més vell havia arribat. Cops de tràmec i magais desfeien la carbonera. El fum era irrespirable, però a cistellades anaven carregant el carro d'un material negre com l'infern. Carbó, carbó negre de les Gavarres, fruit de la salut d'una gent als que el

Boixa de carro; la font de la Boixa a l'altra plana.

destí, els tenia guardat un futur fosc com les seves mans.

Pocs dies més tard, quatre homes, un carro de carbó i una bèstia baixaven pel corriol de la riera de la font. Penjant del carro, una perola, una bota de vi aspre com la melsa i quatre mantes polloses. Ells no ho sabien, però aquell era el darrer carro de carbó que sortiria del comal de la Font del Ferro i de la Font de la Boixa. Darrera, entre el brancatge, quedava una clariana al bosc. Una clariana amb una barraca, una font i una història mai escrita sobre els darrers carboners de la Vall d'Aro.

Aquesta història, és inventada i m'ha servit per introduir el tema d'aquest mes, però crec que no deu estar gaire allunyada d'una realitat que es va viure a les nostres muntanyes fins a finals del segle XIX.

El grup de natura Sterna, en una tasca de recerca i restauració, fa mesos que recorre les muntanyes dels voltants rescatant de l'oblit totes aquelles fonts de les que en té coneixement. La primera com ja sabeu els lectors del Carrilet, fou la Font de Ferro, símbol i senyera d'aquesta empresa en la que ens hem embarcat. Però no menys importants ni interessants són un número indetermi-

nat de fonts que esperen pacientment que algú les tregui de l'oblit en el que estan sotmeses.

Aquests mes de novembre, estem dedicats a la restauració i condicionament d'una font preciosa, situada molt a prop de la Font del Ferro. És coneguda per la Font de la Boixa.

Una boixa, és la peça metàl·lica, on s'hi ajunta la roda d'un carro amb el seu eix corresponent. I el nom de la font ve donat per aquest motiu, doncs el doll d'aigua emana a l'exterior de la terra per una boixa de carro. Està situada, en el comal inferior de la Font del Ferro. Actualment, hem aconseguit netejar tot el voltant de la font, i amb sorpresa hem redescobert un mur de pedres que semblaria ser una antiga barraca de carboners.

És divertit i interessant el fet de recuperar elements de la nostra història recent. Carboners, aigua, vida... en la més pura de les seves projeccions. I nosaltres sense voler-ho, ens sentim com els descobridors de les restes arqueològiques més valuoses del món. I és que aquestes pedres i aquests paratges, són nostres, pàgines de la nostra història, escrites amb la lletra de l'esforç.

